

EPISTOLA CCCLXII (944).

AD ROBERTUM PULLUM (945) CARDINALEM ET CANCELLARIUM.

Hortatur ut Eugenio, recens electo Pontifici, strenuum pro officio suo se adiutorem præbeat in negotiis Ecclesiæ.

Domino et amico charissimo ROBERTO, Dei gratia sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbytero cardinali et cancellario, frater BERNARDUS Claræ-Vallis vocatus abbas, salutem et devotas orationes.

1. Scripta Dilectionis vestræ eo affectu suscepimus, quo semper apud nos est in benedictione memoria vestra. Nec sane egere vos credimus humanæ gratiæ verbis, aut commendatiuis epistolis ad nos: quoniam quidem utrique nostrum indubitabile nisi fallor, testimonium perhibet Spiritus veritatis, quam sincere et diligamus vos et diligamur a vobis; ille, inquam, Spiritus, per quem et diffunditur charitas ista in cordibus nostris. Benedictus Deus, qui secundum suam misericordiam Eugenium nostrum, imo suum, prævenit in benedictionibus dulcedinis, parare scilicet lucernam Christo suo; et præmittere virum fidelem ad adiutorium ejus, et nostram quoque plurimam consolationem. Nam cum molesta esset amico amici vocatio et absentatio, cujus nimirum præsentia frui belectatur in Domino; jam tunc, ut manifeste video, cogitabat ipse cogitationes pacis, et non afflictionis, et **326** dicebat: *Quod ego facio, tu nescis modo, scies autem postea* (Joan. xiii, 7). Quamobrem sollicitus sis, charissime, pro eo cui te consolatorem et consiliarium ordinavit Deus, et observa caute secundum datam tibi sapientiam, ne forte inter tam multiplicium negotiorum tumultus malignorum fraude circumveniri possit ut subripiatur ei verbum quod indignum sit Eugenii apostolatu.

(944) Alias epistola 334: quæ vero antea 362 erat, nunc 380. Scripta anno Christi 1145.

(945) Alias, *Ad Rolandum cancellarium*. At codex manuscriptus Cisterciensis habet. *Ad Robertum Pullum*, et quidem rectius, quantum conjectura assequi possum. Primo enim Robertus S. Bernardo fuisse charissimum et maxime familiarem constat ex epistola 205, ad episcopum Roffensem, quod etiam de eo, ad quem hic scribit, aperte insinuat. Deinde virum istum eruditioni multorum fideliter et utiliter instituisse, cælo et terra testibus hic asserit, quod quidem de nullo alio melius intelligas, quam de Roberto Pullo, qui litteras Parisiis professus, Oxoniensem academiam in Anglia instauravit. Demum cancellarius iste, de quo hic questio, præmissus a Deo dicitur ante Eugenii pontificatum ad adiutorium ejus. At Robertus Pullus, ex Onuphrio cancellarium egit Lucio II pontifici usque ad annum Eugenii tertium, imo, si Ciaconio credimus, ad quintum: Rolandus vero, cognomento Blandinellus seu Papero, patria Senensis, postea Alexander III, cardinalis diaconus tituli sanctorum Cosmæ et Damiani ab Eugenio creatus, cancellarii dignitatem obtinuit pontificatus Eugenii anno duntaxat octavo. Plura de Roberto Pullo vide si lubet in notis ad epistola 205. Interim tamen noto de tempore, quo Robertus cancellariam administravit, præferendam

(a) In Leodiensi S. Jacobi codice hunc titulum præfert: *Hanc epistolam B. Bernardus abbas Claræ-Vallensis jam in extremis positus dictavit ad gentem Anglorum*. MARTEN.

2. Age, inquam, dilectissime, pro loco quem tenes, pro ea quam adeptus es dignitate: viriliter et prudenter exerce qui in te est zelum Dei, ad gloriam ejus, et salutem tuam, et Ecclesiæ sanctæ plurimam utilitatem, ut dicere possis et tu quia *gratia Dei in me vacua non fuit* (I Cor. xv, 10). Hactenus quippe eruditioni multorum fideliter et utiliter instabas, cælo et terra testibus; sed jam tempus faciendi Domino, ne patiaris, quod in te est, dissipari ab impiis legem ejus. Cura proinde dilectissime et desideratissime pater, etiam in hac dispensatione inveniri fidelis Domini servus et prudens: quatenus et pro te faciat columbina simplicitas, et pro ea, quæ tuæ quam maxime fidei et sollicitudine credita est, Domini tui sponsa, adversus venenatas maligni et antiqui serpentis astutias militet prudentia serpentina, et in utraque glorificetur Deus. Multa quidem habeo vobis dicere; sed non est opus longa epistola, ubi præsens est vox viva. Quamobrem vestris pariter et nostris occupationibus parcens, posui verba mea in ore præsentium fratrum: tanquam me, ipsos audite. Valet.

EPISTOLA CCCLXIII (946).

AD ORIENTALIS FRANCIE CLERUM ET POPULUM.

Ad arma contra infideles pro defensione Orientalis Ecclesiæ suscipienda hortatur. Præterea contra turbulentum quemdam prædicatorem docet Judæos non esse persequendos, nedum occidendos.

Dominiis et patribus charissimis archiepiscopis, episcopis, et universo clero, et populo orientalis Franciæ et Bajoariæ, BERNARDUS Claræ Vallensis vocatus abbas, in spiritu fortitudinis abundare (947).

1. Sermo mihi ad vos de negotio Christi, in quo est utique salus nostra. Hæc dico, ut excuset indignitatem personæ loquentis auctoritas Domini; excuset et consideratio propriæ utilitatis. Modicus esse Onuphrii sententiam: nam Guidonem cancellarii nomine litteris apostolicis subscripsisse anno 1146, lego tomo primo Monastici Anglicani, pag. 108, anno 1147, in notis ad Guibetum de Novigento, pag. 620.

(946) Alias epistola 322; quæ vero antea 363 erat, nunc 371. Scripta anno Christi 1146.

(947) Inscriptio hujus epistolæ in hactenus editis angustior mihi visa est (soli enim Spirensis episcopi ejusque cleri populi meminerat), quam pateretur scopus epistolæ. Itaque aliam et ampliorem præfiximus, quam Otto Frisingensis de Gestis Friderici libro 1, cap. 41, exhibuit. Verum postea comperi, eandem epistolam non eodem tantum argumento, sed et totidem pene verbis, mutata tantum epigraphe, ad diversas nationes, provincias et urbes datam. Nam in manuscripto ex Anglia mihi misso, item in alio Confluentino inveni, *Populo, Anglorum* inscriptam (extat in manuscripto Sencti-Victoris Parisiensis sub eadem epigraphe) (a) Imo Baronius eandem epistolam exhibet, pauculis tantum verbis mutatis, cum hac epigraphe; *Mainfredo Bardiensis ecclesiæ episcopo, nec non consulibus, militibus, et universis populis sub eo constitutis, frater Bernardus Claræ-Vallis vocatus abbas, spiritu fortitudinis abundare*. Vide Baronium, ad annum 1146, n. 15. Nempe hoc veluti classicum est ad expeditio-

quidem sum, sed non modicum cupio vos omnes in visceribus Jesu Christi. Ea nunc mihi ratio scribendi ad vos, ea causa, ut universitatem vestram literis audeam convenire. Agerem id libentius viva voce, si, ut voluntas non deest, suppeteret et facultas. Ecce nunc, fratres, acceptabile tempus, ecce nunc dies copiosæ salutis. Commota est siquidem et contremuit terra, quia cœpit Deus cœli perdere terram suam. Suam, inquam, in qua est, Verbum Patris sui, docere visus (948), et annis plus quam triginta homo cum hominibus conversatus: suam utique, quam illustravit miraculis, quam dedicavit sanguine proprio, in qua primi resurrectionis flores apparuerunt. Et nunc peccatis nostris exigentibus, crucis adversarii caput extulerunt sacrilegum, depopulantes in ore gladii terram promissionis. Prope enim est, si non fuerit qui resistat, ut in ipsam Dei viventis irruant civitatem, ut officinas nostræ redemptionis evertant, ut polluant loca sancta, Agni immaculati **327** purpurata cruere. Ad ipsum, proh dolor! religionis Christianæ sacrarium inhiant ore sacrilego, lectumque ipsum invadere et conculare conantur, in quo propter Vita nostra obdormivit in morte.

2. Quid facitis, viri fortes? quid facitis, servi crucis? Itane dabitis sanctum canibus, et margaritas porcis? Quam multi illic peccatores, confitentibus peccata cum lacrymis, veniam obtinuerunt, postquam patrum gladiis eliminata est spurcicia Paganorum! Oidet homo malignus, et invidet; frendet dentibus et tabescit. Excitat vasa iniquitatis suæ, nec ulla quidem tantæ pietatis signa aut vestigia relicturus, si quando forte (quod Deus avertat!) obtinere valuerit illa sancta sanctorum. Verum id quidem omnibus deinceps sæculis inconsolabilis dolor, quia irrecuperabile damnum, specialiter autem generationi huic impiissimæ infinitu confusio, et opprobrium sempiternum.

3. Quid tamen arbitramur, fratres? Numquid abbreviata manus Domini, aut impotens facta est ad salvandum, quod ad tuendum et restituendum sibi hereditatem suam exiguos vermiculos vocat? Numquid non potest mittere Angelorum plus quam duodecim legiones, aut certe dicere verbo, et liberabitur terra? Omnino subest ei, cum voluerit, posse:

nem sacram. De ea loquens Guillelmus Tyrensis: « Vir immortalis memoriæ et honeste conversationis speculum dominus Bernardus Claræ-Vallensis abbas, piæ in Domino et per omnia amplectendæ recordationis, ad prædicti Deo muneris executionem præcipuus eligitur, qui injectæ sibi dispensationis sedulus exsecutor, ejusdem operis secum Deo amabiles traheas comministros, impiger, indefessus, licet corporis esset invalidi, tum propter jejunia et subtilem nimis dietam, regna circuit, regiones obambulat, evangelizans ubique regnum Dei, » etc. Adde quæ hac de re leguntur in ejus Vita et miraculis, et confer epistolam 355. Habitus est autem Spiræ frequens principum conventus sacræ expeditionis causa, ubi publice recitatas has Bernardi litteras quis dubitet? Hinc illa ad Spirenses inscriptio: *Domino et patri charissimo episcopo Spirensi,*

sed, dico vobis, tentat vos Dominus Deus vester. Respicit filios hominum, si forte sit qui intelligat, et requirat, et doleat vicem ejus. Miseratur enim Dominus populum suum, et lapsis graviter providet remedium salutare.

4. Considerate quanto ad salvandos vos artificio utitur, et obstupescite: intuemini pietatis ejus abyssum, et confidite peccatores. Non vult mortem vestram, sed ut convertamini, et vivatis; quia sic quærit occasionem, non adversum vos, sed pro vobis. Quid est enim nisi exquisita prosus et inventibilis soli Deo occasio salvationis, quod homicidas, raptos, adulteros, perjuros, cæterisque obligatos criminibus, quasi gentem quæ justitiam fecerit, de servitio suo submonere dignatur Omnipotens? Nolite diffidere, peccatores: benignus est Dominus. Si vellet punire vos, servitium vestrum non modo non expeteret, sed nec susciperet quidem oblatum. Iterum dico, pensate divitias bonitatis Dei altissimi, consilium miserationis attendite. Necessitatem se habere aut facit, aut simulat, dum vestris cupit necessitatibus subvenire. Teneri vult debitor, ut militantibus sibi stipendia reddat, indulgentiam delictorum, et gloriam sempiternam. Beatam ergo dixerim generationem, quam apprehendit tam uber indulgentiæ tempus, quam invenit superstitem annus iste placibilis Domino, et vere jubilæus. Diffunditur enim hæc benedictio in universum mundum, et ad signum vitæ (949) certatim convolant universi.

5. Quia ergo fecunda est virorum fortium terra vestra, et robusta noscitur juventute refera, sicut laus est vestra in universo mundo, et virtutis vestræ fama replevit universum orbem; accingimini et vos viriliter, et felicia arma accipit Christiani nominis zelo. Cesset pristina illa non militia, sed plane malitia, qua soletis invicem sternere, invicem perdere, ut ab invicem consumamini. Quæ miseros tam dira libido excitat, quod proximi corpus gladio, cuius fortassis et anima perit, transverberent? Sed nec effugit qui gloriatur: et ipsius animam pertransibit gladius, cum solum hostem gaudeat cecidisse. Illi se dare discrimini insanie est, non virtutis: nec audaciæ, sed amentie potius est ascribendum. Habes nunc, fortis miles, habes, vir bellicose, ubi dimices absque periculo; ubi et vincere gloria, et

et universo clero et populo, Bernardus Claræ-Vallis vocatus abbas, in spiritu fortitudinis abundare. Uti et paulo post in Bavaria in conventu procerum per abbatem Eberacensem, una cum litteris Eugenii pontificis lectas testatur Sigonius, de Regno Ital. anno 1147. et Otto, de Gestis Friderici, libro 1, cap. 41. Cæterum existat Bernardi nomine inter epistolas Nicolai Claræ-Vallis. Bibliothecæ Patrum tomo XII, edit. Colon. alia ejusdem argumenti ad comitem et proceres Britannicæ: quam hic habes in fine epistolarum S. Bernardi.

(948) Apud Hors. *Suam, in qua est visus*.

(949) Crucis signum, numero sequenti, ubi etiam de indulgentia cruce signatis concessa omnium, de quibus corde contrito confessio facta fuerit. Confer epistolam 423.

mori lucrum. Si **328** prudens mercator es, si conquisitor hujus sæculi, magnas quasdam tibi nundinas indico; vide ne pereant. Suscipe crucis signum, et omnium pariter, de quibus corde contrito confessionem feceris, indulgentiam obtinebis. Materia ipsa si emitur, parvi constat: si devoto assumitur humero, valet sine dubio regnum Dei. Bene ergo facerunt, qui caeleste jam signaculum susceperunt: bene cæteri faciunt, sed nec ad insipientiam eis, si festinent et ipsi apprehendere quod et eis in salutem existat.

6. De cætero, fratres, moneo vos, non autem ego, sed apostolus Dei mecum, non esse credendum omni spiritui (*Joan. iv, 1*). Audivimus et gaudemus, ut in vobis ferveat zelus Dei; sed oportet omnino temperamentum scientiæ non deesse. Non sunt persequendi Judæi, non sunt trucidandi, sed nec effugandi quidem (950). Interrogate eas divinas paginas. Novi quid in Psalmo legitur prophetatum de Judæis: *Deus ostendit mihi*, inquit Ecclesia, *super inimicos meos, ne occidas eos, nequando obliviscantur populi mei*. Vivi quidam apices nobis sunt, representantes Dominicam passionem. Propter hoc dispersi sunt in omnes regiones, ut dum justas tanti facinoris poenas luunt, testes sint nostræ redemptionis. Unde et addit in eodem psalmo loquens Ecclesia: *Disperge illos in virtute tua, et depone eos, protector meus, Domine (Psal. lvm, 12)*. Ita factum est: dispersi sunt, depositi sunt; duram sustinent captivitatem sub principibus christianis. Convertantur tamen ad vesperam, et in tempore erit respectus eorum. Denique cum introierit gentium multitudo, *tunc omnis Israel salvus erit*, ait Apostolus (*Rom. xi, 25, 26*). interim sane qui moritur, manet in morte.

7. Taceo quod sicubi desunt, pejus Judaizare dolemus Christianos, generatores (951), si tamen Christianos, et non magis baptizatos Judæos convenit appellari. Si Judæi penitus conterantur, unde jam prosperabitur eorum in fine promissa salus sive conversio? Plane et Gentiles si essent similiter expectandi, sustinendi forent potius quam gladiis

(950) Recte ac religiose Bernardus, et id quidem longe potiori ratione quam de Gentibus; quod Judæi vivi apices sunt representantes Dominicam passionem, et testes divinarum paginarum: Gentiles non ita. Confer epistolam sequentem, et sermonem 64 in Cantica, et librum ad Milites Tempii, cap. 10.

(951) Hic usuras universim in Christianis damnat Bernardus, nedum in clericis.

(952) Litteræ Eugenii III pro expeditione in terram sanctam recitantur apud Ottonem Frisingensem, de Gestis Federici libro 1, cap. 38. Ubi pontifex sacram militiam professor, non tantum ab animæ debitis, sed et ab usuris præstandis absolvit. « Quicunque vero, » inquit, « ære premuntur alieno, et tam sanctum iter puro corde inceperint, de præterito usuras non solvant; et si ipsi, vel alii pro eis occasione usurarum astructi sunt, sacramento vel fide, apostolica eos auctoritate absolvimus. »

(953) Celebris iste Petrus, cognomento Eremita, de quo Guillelmus Tyrius in libro primo de bello sacro passim, et Jacobus a Vitriaco in Historiæ occidentalis capite 17. Hujus nominis Petrum Eremitam, Montis Sancti Quintini prope Peronam

expetendi. Nunc autem cum in nos cœperint esse violenti, oportet vim vi repellere eos, qui non sine causa gladios portant. Est autem christianæ pietatis ut debellare superbos, sic et parcere subjectis; his præsertim, quorum et legislatio repromissa, quorum patres, et ex quibus Christus secundum carnem, qui est benedictus in sæcula. Attamen exigendum ab eis, juxta tenorem apostolici mandati (952), ut omnes qui crucis signam susceperint, ab usurarum exactione liberos omnino dimittant.

8. Illud quoque admonitos vos esse est necesse, fratres dilectissimi, ut si quis forte amans primatum gerere inter vos, expeditione sua regni voluerit exercitum prævenire, nullatenus audeat: et si a nobis missum se simulet, non est verum: aut si ostendat litteras, tanquam a nobis datas; sed omnino falsas, ne dicam furtivas esse dicatis. Viros bellicosos, et gnaros talium duces eligere est: et simul proficisci exercitum Domini, ut ubique habeat robur, et non possit a quibuslibet violentiam sustinere. Fuit enim in priori expeditione, antequam Jerosolyma caperetur, vir quidam, Petrus nomine (953), cujus et vos, nisi fallor, sæpe mentionem audistis. Is populum qui sibi crediderat, solum cum suis incedens tanti periculis dedit, ut aut nulli, aut paucissimi eorum evaserint, qui non corruerint, aut fame, aut gladio. Propterea omnino timendum est, si similiter et vos feceritis, ne contingat et vobis similiter. Quod avertat a vobis Deus, qui est benedictus in sæcula! Amen.

329 EPISTOLA CCCLXIV (954).

AD PETRUM ABBATEM CLUNIASENSEM.

Invitat Petrum ad conventum Carnotensem, ubi de auxilio Orientali Ecclesiæ ferendo consultandum.

Amantissimo patri PETRO, Dei gratia venerabili Cluniacensi abbati, frater BERNARDUS de Clara-Valle, salutem, et quas potest orationes.

1. Gravem nimis ac miserabilem Orientalis Ecclesiæ gemitum (955) ad aures vestras, imo etiam ad ipsa etiam penetralia cordis arbitror pervenisse. Priorem invenimus in Necrologio Corbeiensi. An idem sit cum isto, qui etiam de Acheriis dictus, nondum pro comperto habemus.

(954) Alias epistola 355: quæ vero antea 364 erat, nunc 381. Scripta anno Christi 1146.

(955) Nimirum cum anno 1144 nobilis civitas Mesopotamiæ, trans flumen Euphratem, Edissa, a tempore Constantini Magni christianæ religionis cultui dedita, et beati Thomæ apostoli allatis ex India reliquiis inclita, tum demum in potestatem Infidelium redacta est maxima christiani populi clade. « Nam cum a multis retro annis, » ut habet Willelmus Neubrigensis de Rebus Angl. « Saraceni, occulto Dei judicio supra modum in Christianos grassari permissi, captis civitatibus clarissimis, scilicet Alexandria, Antiochia, Jerusalem, Damasco, Ægyptum, Syriam, aliasque Orientis provincias, in quibus Christus colebatur occupassent; sola hæc civitas propugnatrix non tantum murorum, sed etiam finium suorum, in medio hostium innumerabilium et ferocissimorum invicta perseveravit, usque ad tempus expeditionis Jerosolymitanæ prioris: qua Jerusalem et Antiochiam Christiani expugnatis ob-

Dignum quippe est, ut secundum magnitudinem vestram, magnum exhibeatis eidem vestræ et omnium fidelium matri compassionis affectum, præsertim tam vehementer afflictæ, tam graviter periclitanti. Dignum, inquam, ut tanto amplius comedat vos zelus domus Dei, quanto amplior in ea locum ipso auctore, tenetis. Alioquin si duramus viscera, si obduramus corda, si plagam hanc parvi pendimus, nec dolemus super contritione; ubi nostra in Deum charitas, ubi dilectio promixorum? Imo vero si non satagimus quanta possumus sollicitudine, consilium aliquod et remedium tantis malis, tentisque periculis adhibere; quomodo non ingrati vincimur esse ei qui abscondit non in die malorum, in tabernaculo suo; justius perinde et vehementius puniendi, utpote tam divinæ gloriæ, quam fraternæ salutis negligentes? Hæc vobis tam fiducialiter, quam familiariter duximus suggerenda, ob gratiam utique, qua nostram indignitatem excellentia vestra dignatur.

2. Nam et patres nostri, episcopi Franciæ, una cum domino Rege et principibus, tertia die dominica post Pascha apud Carnotum urbem venturi sunt, et de verbo hoc tractaturi (956): ubi utinam mereamur habere præsentiam vestram. Quia enim magnis omnino magnorum virorum consiliis hoc verbum constat egere; gratum profecto obsequium præstabitis Deo, si negotium ejus non duxeritis alienum, sed charitatis vestræ probaveritis zelum in opportunitatibus, in tribulatione. Nostis enim, pater amantissime, nostis quoniam amicus in necessitate probatur. Confidimus autem quod magnum huic verbo proventum præsentia vestra præstabit, tum pro auctoritate sanctæ Cluniacensis ecclesiæ, cui Deo auctore præestis, tum maxime pro sapientia et gratiâ, quam vobis ipse donavit ad utilitatem utique proximorum, et sui ipsius honorem. Qui vobis etiam nunc inspirare dignetur, ut non gravemini venire,

tinuere Saracenis. « Pergit deinde narrare qua occasione Edissa cesserit infidelibus. « Nempè Armenius quidam civis Edissenus, habitans in turri muro contigua, ob filiam suam a principe civitatis corruptam coquens animo vindictam, invitato pactis clandestinis Turcas ipsa nocte Nativitatis Dominicæ intromisit in urbem: qui irruentes in populum secure in ecclesia excubantem, et archiepiscopum quidem altari assistentem maclarunt; populum vero non resistentem, sed subitū casu stupore rigentem gladiis trucidarunt. Sic capta et in potestatem spurcissimæ gentis redacta est Edissa tantis retro temporibus semper invicta et antiqua fidei christianæ alumna. Latissimis quoque finibus ejus pertinaci hostium furere pervasis et in eorum possessionem cedentibus, christianæ religionis cultus trans Euphratem funditus deletus est. Tanti mali fama exciti Christiani, » etc. Ita Willelmus Neubrigensis, de Rebus Angl. libro 1, cap. 18. Ecce hic est ille gravis et miserabilis Orientalis Ecclesiæ gemitus de quo Bernardus.

(956) In hoc conventu, Bernardus, militiæ dux electus, id officii suscipere detrectavit, tanquam suis moribus et monastico instituto repugnans, ut in epistola 256 ad Eugenium, n. 4. Confer epistolam nunc 363, et epistolas Sugerianas, quarum cente-

et servis suis in nomine ejus, et pro zelo ipsius nominis congregandis vestram admodum desiderabilem conferre præsentiam.

EPISTOLA CCCLXV (957).

AD HENRICUM MOGUNTINUM ARCHIEPISCOPUM (958).

Radulfum monachum, qui fideles in Judæorum necem armabat, arguit.

Venerabili domino et charissimo patri HENRICO Moguntino archiepiscopo, BERNARDUS, Clara-Vallis abbas, invenire gratiam apud Deum.

1. Litteras Dilectionis vestræ debita veneratione suscepti; sed pro multitudine negotiorum brevis est responsio. Depositum querelæ vestræ apud nos signum est et pignus dilectionis et præcipuæ humilitatis iudicium. Quis enim ego sum, aut quæ domus patris mei, ut ad me referatur archiepiscopi contemptus, et metropolitana sedis injuria? Nonne et ego sum puer parvulus, ignorans introitum et egressum meum? Verum amen non ignoro verbum veritatis usquequaque, quod ex ore Altissimi procedit: *Necesse est ut veniat scandalum, vœ autem illi per quem venit!* (*Matth. xviii, 7*). Homo ille de quod agitur in litteris vestris (959), neque ab homine, neque per hominem, sed neque a Deo missas venit. Quod si se monachum aut eremitam jactat, et ex eo sibi assumit libertatem, vel officium prædicationis, potest scire, et debet, quod monachus non habet, docentis, sed plangentis officium (960): quippe cui oppidum carcer esse debet, et solitudo paradus. Hic vero a contrariis, et solitudinem pro carcere, et oppidum habet pro paradiso. O hominem sine pectore! o hominem sine fronte! cujus stultitia elevata est super candelabrum, ut appareat omnibus qui sunt in domo.

2. Tria sane sunt in eo reprehensione dignissima, usurpatio prædicationis, contemptus episcoporum, homicidii approbati libertas. Novum genus potentia.

sima trigesima tertia est Petri Venerabilis ab hoc conventu se excusantis ob capitulum generale Cluniaci eodem die indictum.

(957) Alias epistola 323: quæ vero antea 365 erat, nunc 396. Scripta anno Christi 1146.

(958) De quo supra epist. 302. In codice Aquincensensi huic epistolæ præfigitur titulus: *Ad Henricum Moguntinum archiepiscopum, contra fratrem Radulfum, qui neci Judæorum consenserat*. MARTENE.

(959) Radulfus seu Rodulfus nomine, describitur apud Ottonem Frisingensem, de Gestis Federici. libro 1, cap. 37, cruentæ in Judæos persecutionis auctor, cujus seditiosæ doctrinæ restitit Bernardus ipsumque Radulfum, Moguntinæ in maximo populi favore repertum, movit ne contra monachorum regulam per orbem vagando, propria auctoritate verbum prædicationis assumeret. Tandem ad hoc cum, ut sub promissa obedientia in cenobium suum transiret, induxit populo graviter indignante et nisi ipsius sanctitatis consideratione revocaretur, etiam seditionem movere volente. Ita Otto, De gestis Federici, libro 1, cap. 39.

(960) Vide Hieronymum adversus Vigilantium, cap. 6, et notas ad epistolam 89.

Nunquid tu major es patre nostro Abraham, qui eodem prohibente gladium deposuit, quo jubente levaverat? (*Gen. xxii.*) Nunquid tu major es princeps Apostolorum, qui quæsit a Domino, *Domine, si percutimus in gladio?* (*Luc. xxii. 49.*) Sed instructus es omni sapientia Ægyptiorum, id est sapientia hujus mundi, qua stultitia est apud Deum (*I Cor. iii. 19.*) Aliter solvis quæstionem Petri, quam ille qui dicit. *Mitte gladium in locum suum. Omnis enim qui acceperit gladium gladio peribit* (*Matth. xxvi. 52.*) Nonne copiosius triumphat Ecclesia de Judæis per singulos dies vel convincens, vel convertens eos, quam si semel et simul consumeret eos in ore gladii? Nunquid incassum constituta est illa universalis oratio Ecclesiæ quæ offertur pro perfidis Judæis a solis ortu usque ad occasum, ut Deus et Dominus auferat velamen de cordibus eorum, ut ad lumen veritatis a suis tenebris eruantur (961)? Nisi enim eos qui increduli sunt, credituros speraret, superfluum videretur et vanum orare pro eis. Sed considerat oculo pietatis, quod Dominus habet respectum gratiæ apud eum qui reddit bona pro malis, et dilectionem pro odio. Ubi est ergo illud quod dictum est: *Videas ne occidas eos?* (*Psal. lvi. 12.*) ubi est, *Cum plenitudo gentium intraverit, tunc omnis Israel salvus fiet?* (*Rom. xi. 25, 26.*) ubi est, *Edificans Jerusalem Dominus dispersiones Israel congregabit?* (*Psal. cxlvi. 2.*) Tunc es ille qui mendaces facies Prophetas, et evacuabis omnes thesauros pietatis et misericordiæ Jesu Christi? Tua doctrina non est tua, sed ejus qui misit te patris. Sed credo sufficit tibi, si sis sicut magister tuus. Ille enim erat homicida ab initio: ille mendax, et pater mendacii (*Joan. viii. 44*) O monstruosa scientia! o sapientia infernalis, contraria Prophetis, et Apostolis inimica, subversiva pietatis et gratiæ! o immundissima hæresis! o meretrix sacrilega, quæ imprægnata de spiritu falsitatis concepit dolorem, et peperit iniquitatem! (*Psal. vii. 15.*) Libet sed non licet ultra progredi. Ad ultimum, ut omnia quæ sentio super his, breviter comprehendam; homo est magnus in oculis suis, plenus spiritu arrogantiae. Verba et opera ejus prætendunt, quod conatur sibi facere nomen juxta nomen magnorum qui sunt in terris: sed non habet sumptus ad perficiendum. Vale.

(961) Hæc oratio quotannis funditur feria sexta Hebdomatæ sanctæ totidem verbis quæ hic adhibet Bernardus.

(962) Alias epistola 386: quæ vero antea 366 erat, tunc 410. Scripta anno Christi 1146.

(963) Celebris revelationibus abbatissa nempe cœnobii S. Ruperti confessoris in opposito Bingenensis oppidi Moguntinæ diocesis, Ordinis S. Benedicti inquit Trithemius, libro de Scriptoribus ecclesiasticis. De Hildegarde intelligendus videtur Monachus Autissiodorensis ad annum 1146 his verbis: « Per idem tempus in Alemanniæ partibus habebatur admirabilis virgo quædam profectæ ætatis, cui tantam gratiam virtus divina contulerat, ut, cum ipsa laica et illitterata esset, mirabiliter tamen ab hoc mundo raperetur frequentibus et in summis disceret, non solum quod postea in iis diceret, sed potius quod

331 EPISTOLA CCCLXVI (962).

AD HILDEGARDI ABBATISSAM (963).

Laudibus suis modeste rejectis, ut ipsa Dei gratiam in se agnoscat monet, et orationes pro se suisque postulat.

Dilectæ in Christo filiæ HILDEGARDI, frater BERNARDUS, Claræ-Valleensis vocatus abbas, quid potest oratio peccatoris.

Quod de nostra exiguitate longe aliter quam nostra sese conscientia habeat, quidam sentire videntur; nos nostris meritis, sed stultitiæ huiusmodi deputandum est. Ad dulcedinem autem piæ charitatis tuæ scribere properavi; quamvis id brevius omnino quam vellem, negotiorum multitudo compellat. Congratulamur gratiæ Dei quæ in te est, et ut eam tanquam gratiam habeas, et toto ei humilitatis et devotionis affectu studeas respondere, admonemus: sciens quod Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam (*Jacobi iv. 6.*) Quod in nobis est, hortamur et obsecramus. Cæterum ubi interior eruditio est, et unctio docens de omnibus, quid nos aut docere possumus, aut monere? Diceris enim cœlestia secreta rimari, et ea quæ supra homines sunt, Spiritu sancto illustrante dignoscere. Unde rogamus magis et suppliciter postulamus, ut nostris memoriam habeas apud Deum, et eorum pariter qui nobis in spiritali societate juncti sunt. Nam cum spiritus Deo conjungitur, confidimus quod nobis multum prodesse valeas et subvenire. Multum enim valet deprecatio justis assidua (*Jac. v. 16.*) Nos pro te assidue oramus, ut conforteris ad bona, instruaris ad interiora, dirigaris ad permansura: ita ut nec hi qui spem suam in Deo posuerunt, desperando pro te claudicent; sed ut in profectu benedictionis, quam Deo accepisse cognosceris, bene confortati, in melius et melius proficiant.

EPISTOLA CCCLXVII (964)

G. (965) CANCELLARIO.

Episcopum Metensem commendat.

Prædecessor vester bonæ memoriæ Haimericus cancellarius dominum Metensem episcopum (966) speniali amplectebatur dilectionem; et nuntios ejus, quoties Romam venirent, plurimum acceptabat, et juvabat studiosius. Unde rogo vos quoque per eadem

satis mirabile est et inauditum) etiam scribendo latine dictaret, et dictando libros catholicæ doctrinæ conficeret. » Vide Chronologiam nostram ad annum 1148. Hildegardis epistolæ habentur in Bibliotheca Patrum, quas inter una exstat ad Bernardum in qua ejus studium in prædicanda sacra expeditione laudat eumque « ante biennium sicut hominem in sole » se vidisse dicit. Joannes Saresberiensis ejus visiones petit a magistro Girardo, eamque dicit Eugenio papæ acceptissimam fuisse.

(964) Alias epistola 332: quæ vero antea 367 erat, tunc 419. Scripta circa annum 1147.

(965) Guidoni Moricato de Vico, Pisano, qui post Robertum Pullum cancellarius fuit ab anno 1146, ex notis ad epistolam 334.

(966) Scilicet Stephanum.

gradi vestigia, et nobili episcopo, in magna necessitate posito, armis Ecclesiæ subvenire.

EPISTOLA CCCLXVIII (967).

AD G. DIACONUM CARDINALEM.

Affectum ejus, litteris et donis expressum, gratus, amplectitur, et ab amore terrenorum opumque avocatur.

Domino et amico charissimo G. Dei gratia sanctæ Romanæ Ecclesiæ diacono cardinali, frater BERNARDUS Claræ-Vallis vocatus abbas, salutem et devotas orationes.

1. Benedictus tu a Domino, qui tam copiose prævenisti nos in benedictionibus dulcedinis: ut si qua misericordiæ viscera, si quid affectionis, si quid charitatis invenitur in nobis, totum sibi merito vindicet illustris animi tui tam devota humilitas, humilisque devotio. Nam et antea exultabam omnino, et gratulabar zelo bono, quem in te esse fratrum nostrorum relatione didiceram: sed jam eo amplius, si quid possum in Domino, tuæ dilectioni me sentio debitorem, quo devotius et humiliter parvitati nostræ commendatum te reddere studui. Unde et sollicitus fui fratribus nostris indice, tui pectoris legere litteras, plenas devotæ affectionis, plenas pietatis et gratiæ; benedictionem (968) quoque, quam destinaveras, exhibere; et præcipere, sicut rogasti, in memoriam tui et tuorum, ipsis in vasis Missarum solemniam celebrari. Faciat te Deus in magna domo sua vas in honorem, ut de te quoque nos charissimi tui operum testimonio, quod plurimum desideramus, mereamur audire, *Quoniam vas electionis mihi est iste* (*Act. ix. 15.*) Testis enim nobis est Spiritus veritatis, per quem et diffunditur charitas ista in cordibus nostris (*Rom. v. 5.*) quomodo te cupiamus in visceribus Jesu Christi.

2. Quia ergo æmulamur te Dei æmulatione, non modo est ad eum pro te deprecatio nostra, sed etiam ad te ipsum, ut sollicite provideas, quomodo te oporteat conversari in domo Dei, et in sorte ministerii hujus. Dico enim non de præsumptione, Deus scit, sed de charitate, quoniam judicium grave his qui præsent (*Sap. vi. 6.*) si non etiam prodesse laborant: et e contra, qui bene ministraverit, gradum bonum acquirat (*I Tim. iii. 13.*) Tu ergo,

(967) Alias epistola 335: quæ vero antea 368 erat, tunc 420. Scripta circa annum 1147.

(968) Id est donum seu vasa sacra, quæ Guido in ministerium altaris Claræ-Vallensibus destinaverat, infra, indubie aurea aut argentea.

(969) Alias epistola 356: quæ vero antea 369 erat, tunc 338. Scripta circa annum 1147.

(970) Hæc precandi formula uti solet Bernardus scribendo ad Sugerium.

(971) Quæ sit salus ista collige ex Stephano Tornacensi episcopo, quondam abbate Sanctæ Genovefæ, in sermone de reformatione disciplinæ ibidem facta. « Anno, » inquit, « ab Incarnatione Domini factum est verbum in palatio Regis et tractatum solemniter et protractum fideliter, et feliciter consummatum. Venerunt nuntii qui dicerent, ecclesiam sanctorum Apostolorum Petri et Pauli, in monte Locutio sitam in qua gloriosa virgo Genovefa requiescit in corpore multis exponi periculis, et infirmi statu suorum mo-

dilectissime et desideratissime domine, declina, obsecro magis ac magis a malo, et fac bonum: nec inveniari in Christi hæreditate quærens quæ tua sunt, red memor esto semper apostolici illius, *Nihil intulimus in hunc mundum, haud dubium quia nec quidquam auferemus* (*I Tim. vi. 7.*) Quamobrem eam, quæ immortalis est, animam tuam serva, charissime; ne qua occasione avelli aut eradicari queat ab affectu cordis tui quod Dominus loquitur in Evangelio; *Quid prodest, inquit, homini si universum mundum lucretur, se autem ipsum perdat, et detrimentum sui faciat?* (*Matth. xvi. 26.*) Miser, prorsus, miseri, qui in bonis ducunt dies suos, ut in puncto ad inferna descendant (*Job. xxi. 13.*) Cum enim intierint, non sument omnia, nec descendet cum eis gloria eorum (*Psal. xlvi. 18.*) quoniam vapor est ad modicum parens (*Jac. iv. 15.*) Hæc cogita, dilectissime, et hæc medicare jugiter, et in corde tuo describe ea, ne a memoria tua ullatenus recedant. Vale.

EPISTOLA CCCLXIX (969).

AD SUGERIUM ABBATEM.

Gratulatur Sugerio de reformatione ecclesiæ S. Genovefæ feliciter instituta, et ut bene captis insistat, hortatur.

Amantissimo patri et domino SUGERIO, Dei gratia venerabili abbati Beati Dionysii, frater BERNARDUS de Clara-Valle, salutem et orationes (970).

Benedictus Deus, qui in manu vestra operatus est salutem in ecclesia Sanctæ Genovefæ (671): ut domus Dei restitueretur ordini et disciplinæ. Agit vobis gratias apostolica ipsa auctoritas, quod fideliter et efficaciter opus magnificum inceptis: agimus et nos quas possumus gratias, et quicunque Deum diligunt in veritate. Rogamus itaque obnixius et postulamus, ut secundum apostolicarum tenorem litterarum, operi manuum vestrarum dexteram porrigatis: ut quod magnifice ceptum est, vestræ Magnitudinis opera proficere possit in dies, et feliciter consummari. Jam pro ecclesia Sancti-Victoris (972) charitatem vestram sollicitare superfluum iudicamus: quia omnium ecclesiarum custodia vobis commissa esse dignoscitur. Sed his debetur amplius, quarum religio amplius noscitur indigere.

rum potius quam murorum minari ruinam: filios ejus singulariter et sæculariter viventes quærere quæ sua sunt, vagari post greges sodalium suorum ecclesiastica stipendia, quæ eunt tributa egentium animarum pro voluntate sua consumere: porciones de communi facere et non vivere in communi: divina afficta minus devota, minus religiose celebrare. Propter hæc et alia quæ dici non opus est, personarum statum mutari debere, mundari sancta et in melius ordinari. Placuit sermo in oculis Domini sabaoth et principium ejus; nec sine lætitia mirati sunt universi. » In ea porro ecclesia canonicos regulares S. Augustini instituerat Sugerius pro monachis, quos Eugenius eo induci præceperat in locum canonicorum sæcularium: qua de re item in epistola sequente, ubi ecclesia de Monte appellatur, scilicet Locutio, ut olim dicebatur. Vide Sugerii epistolas, ubi hæc et sequentes insertæ sunt.

(972) Vide epistolam 410.

333 EPISTOLA CCCLXX (973).

AD EUMDEM.

Ecclesiam de Monte ei commendat.

Charissimo patri et domino SUGERIO, Beati-Dionysii abbati, frater BERNARDUS, Claræ-Vallensis vocatus abbas, salutem et dilectionem.

Oportet vos operari opera ejus qui reliquit vos in loco suo (974), imo opera Domini Dei vestri, qui ad tale ministerium vos elegit. De operibus ejus est, quod ecclesia de Monte religionem induit et decorem : ubi vos novella illa plantatio consiliatorum et auxiliatorum magnam invenit. Supplicamus, ut quod bene coepistis, melius consummetis, et oppositis vos murum pro domo Israel, ut non prævaleat homo. Digne etiam consolari abbatem loci illius (975) quia pusillanimitas est : quia sic convenit honori personæ vestræ, et salutis animæ vestræ et specialiter in tempore isto.

EPISTOLA CCCLXXI (976).

AD EUMDEM.

Dissuade, matrimonium inter filium comitis Andegavensis et filiam regis Francorum, ob impedimentum consanguinitatis.

Domino abbati Beati-Dionysii, frater BERNARDUS de Clara-Valle, salutem et orationes.

Sic scripsi ad dominum Regem : « Opus grande et onus inestimabile suscepistis, quod a nemine, nisi divina virtute, possit portari. Supra vires est hominis negotium vestrum (977) : sed Deo facile est, quod hominibus est impossibile (Luc. XVIII, 27). Si hæc scitis, cavendum vobis summopere est, ne qua occasione tam necessarium repellatis auxilium, ne qua suggestionem Deum offendatis, et gratiam ejus vobis reddatis infensam. Cavendum, inquam, nunc maxime, nequando provocatus a vobis irascatur Deus, et avertat faciem suam a vobis, ac manum retrahat adjutorii. Siquidem periculum hoc non ad solum Regem spectat, sed ad universam Ecclesiam Dei : quia ex hoc jam vestra et totius mundi una est causa. Quorsum hæc tendant, audite. Festino quidem ad vos, sicut hæc litteræ, vigiliam beate Mariæ Magdalene Lauduni facturus ; sed aliis jam litteris præmonere vos et præmunire curavi. Audivi enim quod festinet Comes Andegavensis alligare vos fide et sacramento, super matrimonio contrahendo inter filium suum, et filiam vestram. At hoc quidem non tantum non expedit, sed non licet ; non modo alias ob causas, sed quia titulus consanguinitatis id pro-

(973) Alias epistola 357 : quæ vero antea 370 erat nunc 337. Scripta circa annum 1147.

(974) Id de Sudovico Juniore intelligendum, qui in Orientem profectus, Sugerio vires suas commiserat : unde Bernardus in superiori epistola ait, omnium ecclesiarum curam ei esse commissam, et in epistola nunc 376 ad eundem « Maximus, » inquit, « Princeps estis in regno. » Unde « Majestatis » nomine compellitur ab Ulgerio Andegavensi episcopo in epistola 3 inter Sugerianus.

(975) Scilicet Odonem.

(976) Alias epistola 363 : quæ vero antea 371 erat, nunc 325. Scripta circa annum 1147.

(977) Id est expeditio sacra : unde hæc epistola

A hibeat, sicut veridica attestazione cognovimus, matrem regiæ et puerum istum, filium Comitis Andegavensis, in tertio consanguinitatis gradu inveniri. Propter quod omnimodo monemus, ne faciatis hanc rem : sed timeatis Deum, et declinetis a malo. Promisistis vos nulla ratione sine consilio nostro id facturum : et si dissimulavero, ipse peccavi. Hoc ergo consilium nostrum, ut nullo modo id faciatis. Si feceritis, sciatis vos et contra consilium nostrum, contra consilium multorum diligentium nomen vestrum, et etiam contra Deum fecisse : et nolite putare quod acceptum sit Deo sacrificium vestrum, cum sit ex parte, ut pro alieno sollicitus, regno proprio non parcatis, disponendo illud contra Deum, contra jus et fas, et contra utile atque honestum. Liberavi animam meam : liberet et vestram Deus a labiis iniquis et a lingua dolosa. »

334 EPISTOLA CCCLXXII (978).

AD P. (979) EPISCOPUM PALENTINUM IN HISPANIA. *Laudat eum ab humilitate, sed maxime a studio lectionis.*

Venerabili domino, et charissimo patri P. Dei gratia Palentiensi episcopo, BERNARDUS Claræ-Vallensis abbas, præveniri Domino in benedictionibus dulcedinis.

Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, et volabo, et requiescam in odore unguentorum tuorum ? Venerabilis tua conversatio, et integritas morum replevit nares meas in odorem suavitatis ; et ecce odor iste factus est mihi, sicut odor agri pleni, quem benedixit Dominus. Vere sicut adipe et pinguedine repleta est anima mea in odore isto, et in talibus vita spiritus mei. Quomodo enim potest audire, et non delectari in crassitudine animæ meæ, cum audierit virum sublimem et humilem, negotiosum et quietum, et trementem verba Domini ? O rara avis in terris, humilitas cum sublimitate, et tranquilla mens in medio negotiorum ! Lætificasti, Domine, animam servi tui ; lætificet et tuam misericors Dominus in lætitia gentis suæ. Gavisus sum gaudio magno, quod talia de vobis, et a talibus nuntiata sunt, quibus non forte putare potui. Latentes enim præsentium fratres nostri nuntiaverunt nobis de castigatione carnis, quam redigis in servitutem, de erectione spiritus, de amore lectionis, de mansuetudinæ morum, de operatione boni ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei. Tu ergo, charissime, non me intendas intentum circa laudes tuas in verbis istis. Nondum enim menti excidit illa sine dubio referenda est ad Ludovicum Juniorem, qui Mariam suam primogenitam filio Fulconis Andegavorum comitis, qui in Orientem etiam profectus est, conjungere volebat ; quæ res effectu caruit, Maria Henrico Campaniæ comiti tradita.

(978) Epistola nova : quæ vero antea 372 erat, nunc 319. Scripta circa annum 1147.

(979) Petrum scilicet, cujus nomen diplomati Sanctiæ, Spinam abbatiam S. Bernardo concedentis, subscriptum invenitur apud Manriquez, ad annum 1147, cap. 18 n. 3. — Hanc chartam vide infra inter variorum donationes pias, Appendici epistolarum subjungimus. EDIT.

prophetica reprehensio : *Populus meus, qui te beatificant, ipsi te decipiunt (Isa. ix, 16)*. Nolo enim oleo peccatoris impinguari caput tuum, quia peccator sum ; sed potius oleo lætitiæ, quæ procedit de corde puro, et conscientia bona, et fide non ficta. Non sum ego venditor olei ; non enim habeo nisi parum olei, quo ungar in palestra hujus sæculi : verumtamen laudes Christi silere non possum. Laudetur ergo non creatura, sed Creator : laudetur non ille qui accepit, sed ille a quo accepit : laudetur non ille qui plantat, non ille qui rigat, quia nihil sunt ; sed qui incrementum dat Deus. Ego ergo non accipientis, sed porrigentis manum laudabo : non laudationem servi, sed laudationem Domini loquetur os meum. Tu ergo, dilectissime, si sapis, imo quia sapis in te quidem, sed non ex te cognosce gratiam : quia, omne datum optimum, et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum. Scio quosdam esse, qui quasi scienter nescire volunt quæ acceperunt a Domino, ne in superbiam elati, in viscum incidant diaboli. Mihi autem videtur debere scire quid acceperim, ut sciam quid desit mihi : mihi videtur juxta Apostolum, ut sciamus quæ a Deo donata sunt nobis, ne nesciamus, ad quæ postulanda suspirandum sit nobis. Qui enim accepit, et nescit quæ accepit, duplici periculo vicinum se constituit : quia ingratus est circa acceptum, et incautus circa custodiendum beneficium. Quomodo enim refert gratiam ei, a quo accepit, si nescit se accepisse quod accepit ? vel quomodo sollicitus erit custodire, qui non meminit se aliquid accepisse ? Aufer a me, Domine, opprobrium ingrati illius populi, de quo dictum est : *Obliti sunt benefactorum ejus, et mirabilium ejus, quæ ostendit eis (Psal. LXXVII, 11)*. Acceptum itaque beneficium, etiam secundum sapientes hujus sæculi, æternæ memoriæ infingendum est. Oportet ergo ut accepta sciamus custodire, et gratia Dei vacua non sit in nobis ; sed ut semper in nobis maneat, semper gratias agamus Domino 335 Deo nostro. Illud quoque non otiose puto adjiciendum, ut in acquisitionem salutis et gratiæ tribus gradibus ascendas : humilitate, fide, timore. Humilitas enim est, cui gratia datur ; fides, in qua suscipitur ; timor, a quo custoditur. Nam sine tribus his si ascendamus ad gratiam, timeo, ne dicatur nobis : *Domine neque in quo haurias habes, et putens altus est (Joan. iv, 11)*. Sit ergo ad hauriendam aquam sapientiæ funiculus hæreditatis, et hæc humilitas sit in ore, sit in corde, sit in actu : quia funiculus triplex difficile rumpitur. Fides sit hydra, et hæc magna sit, ut ab ea multum gratiæ capiat. Sit timor operculum, ne sortibus vanæ gloriæ aqua sapientiæ inquinetur : scriptum est enim : *Vas quod*

(980) Epistola nova : quæ vero antea 373 erat nunc 411. Scripta circa annum 1147.

(981) Haud dubie abbas de Spina, Palentinæ diocesis cujus fundatrix Sancia, Alfonsi imperatoris soror, ad quam epistola 301, locum, S. Bernardo dedit. Nivardus Bernardi frater cum sociis eo missus. Abbas primi nomen ignorat Manriquez, ad annum 1147,

A non habuerit cooperculum, immundum erit (Num. XIX, 15). Manum meam provocavit ad scribendum illa tua devotio legendi, qua non solum magnorum hominum, sed etiam nugis nostras amplecteris : ut per quos nuntiata est bonitas tua, per eosdem tibi nuntiaretur, quantam cordi meo dedisti lætitiæ.

EPISTOLA CCCLXXIII (980).

ABBATIS SP. (981) AD SANCTUM BERNARDUM.

De præfectura sibi imposta luget

Desiderabili domino et charissimo patri BERNARDO Claræ-Vallensi abbati, filius ejus Sp. fratrum ecclesiæ servus inutilis, benedictionem omnium gentium.

Desiderio desideravi, si fieri posset, ut litteræ istæ invenirent vos liberum ab aliis negotiis et absolutum. Timeo enim, et timui, cum eas scriberem, et recordabar illius, qui quærebat videre Jesum, sed non poterat præ turba, quia statura pusillus erat (Luc. XIX, 3). Sed quid, si otium invenero, et non invenero gratiam in oculis vestris ? Numquid solum otium erit mihi solatium ? Pareat vobis Deus. Quid fecistis ? ubi me posuistis, et qualem ? Utinam appenderent vires meæ, sarcina, quam porto, in statera ! quasi arena maris. Hæc gravior appareret. Quis enim ego sum, aut quæ domus patris mei ? Nonne ego sum puer parvulus, ignorans introitum et egressum meum ? Quis ergo, aut quid ego, ut possim solus occurrere, imo succurrere ecclesiæ, in qua positus sum, tanquam parieti inclinato et maceriæ depulsæ ? Supra vires meas est negotium istud ; stulto labore consumor. Laboravi in gemitu meo : sed quæ utilitas in laboribus et gemitibus meis ? Inveterati sunt morbi, plaga crudelis, et insanabilis dolor, nisi in manu forti. Vitia quippe versa sunt in mores, mores in consuetudinem, consuetudo in naturam, natura in necessitatem. O quam necesse esset hanc necessitatem evelli ! Sed quod cum lacrymis dicendum esset, confortata est, et non potero ad eam. Ecce enim non est auxilium mihi in me. Sed et frater iste lator præsentium, qui valde nobis necessarius erat, recedit a nobis. Docebat enim novitios ; proficiebant illi, ego autem gaudebam, et sperabam de misericordia Dei, quod quandoque absorberetur mortale a vita. Testimonium illi perhibeo, quantum licet aestimare hominem ab homine, quia conversatio ejus apud nos, et Deo grata fuit et dulcis hominibus. Unde et discessio ejus sine dolore esse non potuit. Potens es, Domine, convertere planctum meum in gaudium mihi, si inveniri gratiam in oculis tuis. Hæc haectenus. Cætera præsentium lator latius explicabit.

336 EPISTOLA CCCLXXIV (982).

AD FRATRES DE HIBERNIA, IN TRANSITU BEATI MALACHIE EPISCOPI (983).

Sanctorum obitum gaudio potius quam luctu prosequatur.

(982) Alias epistola 341 : quæ vero antea 374 erat, nunc 358. Scripta anno Christi 1148.

(983) Anno 1148, die secunda novembris contigit sancti Malachiæ obitus de quo in ejus Vita a Bernardo scripta, in tomo II. Adde sermones duo de eodem, in tomo III.